

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และปัญหา

การเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูงส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ คือ เลี้ยงเพื่อการบริโภคในครอบครัว เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ และการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย สัตว์ที่นิยมเลี้ยงบนพื้นที่สูงคือไก่และสุกร เนื่องจากเลี้ยงง่าย ใช้เวลาเลี้ยงไม่มาก เป็นการประหยัดรายจ่ายของครัวเรือน อีกทั้งการเลี้ยงสัตว์ในหลายพื้นที่ยังนิยมเลี้ยงมากกว่าหนึ่งชนิดต่อครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงสัตว์ปีก สุกร สัตว์น้ำ หรือแม้แต่สัตว์เคี้ยวเอื้องร่วมด้วย ส่งผลให้ในชุมชนมีความหลากหลายของแหล่งอาหารโปรตีนและเกิดการใช้ประโยชน์จากสัตว์เลี้ยงได้หลากหลาย อย่างไรก็ตามยังพบว่าการเลี้ยงสัตว์หลายชนิดต่อครัวเรือนยังมีวิธีการหรือรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบ และปัญหากับชุมชน มากมาย เช่น ความสกปรก กลิ่นเหม็น แมลงวัน น้ำเสีย และเรื่องโรคระบาดในสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงสัตว์ให้เหมาะสมและลดปัญหาผลกระทบต่างๆ บนพื้นที่สูง จึงอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์ได้ปกติตามวิถีชีวิตและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูงได้

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้เข้ามาสนับสนุนงานปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เพื่อพัฒนาให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรต่อไป โดยได้มีการวิจัยพันธุ์สัตว์ใหม่ๆ ได้แก่ ไก่กระต๊อดำ ไก่เบอร์ฝรั่งเศส ไก่ฟ้า ไก่พื้นเมือง และสุกรดำสายพันธุ์โครงการหลวง อีกทั้งยังมีการศึกษาวิจัยวิธีการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ และวิธีการจัดการการเลี้ยงที่เหมาะสม เช่น การเลี้ยงหมูหลุม การทำบ่อแก๊สชีวภาพ และการขอรับรองมาตรฐาน GAP และอินทรีย์ เป็นต้น อีกทั้งมีการสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจเพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีนในพื้นที่ เช่น ไก่ไข่ โค-กระบือ แพะ โดยในปี พ.ศ. 2564 มีเกษตรกรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ที่นำความรู้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และได้รับการพัฒนาส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ จำนวนมากกว่า 700 ราย ใน 26 พื้นที่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ให้แก่เกษตรกรบนพื้นที่สูงที่มีบริบทแตกต่างกัน ช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และเป็นการเลี้ยงสัตว์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายปัจจัย เช่นผลกระทบของสภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเจริญเติบโตของสัตว์ รวมไปถึงโรคระบาดทั้งในสัตว์และในมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเข้าสู่สังคมสูงวัย ความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญด้านโภชนาการ ความปลอดภัย และการผลิตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม แรงงานภาคการเกษตรที่ลดลง ทั้งหมดนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสานบนพื้นที่สูงโดยเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงสัตว์ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การผลิตแหล่งอาหารสำหรับบริโภคโดยมาจากแหล่งที่มาที่ปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีแหล่งอาหารโปรตีนที่มั่นคง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ให้แก่เกษตรกรบนพื้นที่สูงต่อไป และสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นศูนย์เรียนรู้ เป็นเกษตรกรผู้นำ/ยุวเกษตรกร รวมไปถึงพัฒนาเป็นนักวิจัยท้องถิ่นได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบระบบการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสานที่เหมาะสมกับบริบทบนพื้นที่สูง

